

Nr 8**Lagutskottets betänkande med anledning av motion om de homosexuellas familjerättsliga ställning**

I motionen 1975:144 av herr Svensson i Malmö m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära tilläggsdirektiv till familjelagssakkunniga att avge förslag angående de homosexuellas familjerättsliga förhållanden med innebörd att homosexuella i nämnda hänseenden likställs med andra.

I samband med behandlingen av detta ärende har företrädare för familjelagssakkunniga inför utskottet framfört synpunkter på motionärernas förslag. Vidare har Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) till utskottet inkommit med en skrift i ämnet.

Tidigare riksdagsbehandling

De homosexuellas problem har med anledning av motioner från vänsterpartiet kommunisterna behandlats av riksdagen såväl år 1973 som 1974 (LU 1973:20 och 1974:4). Dessa motioner har skiljt sig från nu förevarande motion så till vida som de syftat till en bred lösning av de sociala och rättsliga problem som de homosexuella möter på olika områden av samhällslivet. När frågan senast behandlades framhöll utskottet bl. a. att det inte är möjligt att utreda alla dessa problem i ett sammanhang. Det lämpligaste syntes utskottet vara att varje problem får utredas och söka lösas i sitt naturliga sammanhang. Med avseende på de rättsliga frågor som aktualiseras vid homosexuell samlevnad tillade utskottet följande.

Beträffande de homosexuellas familjerättsliga problem vill utskottet avslutningsvis framhålla att familjelagssakkunniga i sitt fortsatta utredningsarbete knappast kan undgå att pröva hur man skall komma till rätta med de ekonomiska problemen vid upplösning av samboende mellan dem som inte är gifta. Utskottet utgår från att de sakkunniga i detta sammanhang även beaktar de homosexuellas problem.

Motionen

Motionärerna uppger att Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) under hand tagit kontakt med familjelagssakkunniga men att vad som därvid framkommit inte innefattar något säkert besked om att de sakkunniga avser att ta upp de homosexuellas familjerättsliga problem till be-

handling. Det är enligt motionärernas mening otillfredsställande att riksdagen två år i följd gör positiva uttalanden med anledning av motionsförslag och i samband därmed förutsätter att en viss fråga kommer att tas upp i ett bestämt sammanhang men att regeringen trots detta inte tillser att frågan verkligen blir behandlad. Formellt ankommer det på regeringen att genom tilläggsdirektiv eller påpekanden under hand ge en sittande utredning i uppdrag att efterkomma riksdagens uttalanden. Motionärerna anser att riksdagen nu bör begära att regeringen utfärdar tilläggsdirektiv för familjelagssakkunniga att avge förslag angående de homosexuellas familjerättsliga förhållanden med innebörd att homosexuella i nämnda hänseenden likställs med andra grupper.

Utskottet

Under det senaste decenniet synes det ha skett en förskjutning i attityden gentemot homosexuella, så att en mera positiv och accepterande inställning efter hand vunnit insteg (jfr LU 1973:20 s. 116). Samtidigt har också uppmärksamheten i vidgad utsträckning kommit att riktas mot de homosexuellas levnadsvillkor i samhället. Förståelsen har ökat för att denna minoritetsgrupps speciella problem måste inordnas i ett större medmänskligt sammanhang och att man genom upplysning och lagreformer bör söka motarbeta orättvisor och diskriminering. En sådan handlingslinje har också kommit till klart uttryck i uttalanden från riksdagens sida, när de homosexuellas situation debatterats under senare år.

Vid 1974 års vårsession väcktes en motion från vänsterpartiet kommunisterna, vari yrkades att riksdagen skulle uppdra åt regeringen att i lämplig form avge en samlad rapport över de homosexuellas situation i samhället och framlägga förslag till lösning av de aktuella problemen. I sitt av riksdagen godkända betänkande (LU 1974:4) framhöll utskottet att det inte är möjligt att utreda alla dessa problem i ett sammanhang. Enligt utskottets uppfattning syntes det vara ett lämpligare tillvägagångssätt att varje problem får utredas och söka lösas i sitt naturliga sammanhang. Beträffande de homosexuellas familjerättsliga problem – vilka särskilt påtalats i motionen – anförde utskottet, att familjelagssakkunniga i sitt fortsatta utredningsarbete knappast kan undgå att pröva hur man skall komma till rätta med de ekonomiska problemen vid upplösning av samboende mellan dem som inte är gifta. Utskottet förklarade sig utgå från att de sakkunniga i detta sammanhang även kommer att beakta de homosexuellas problem.

I förevarande motion uppges att Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) vid underhandskontakter inte kunnat få något säkert besked från de sakkunniga om att dessa avser att ta upp de homosexuellas familjerättsliga problem till behandling. Motionärerna hemställer därför att riksdagen begär att regeringen skall ge familjelagssakkunniga tilläggsdirektiv om att avge förslag angående de homosexuellas familjerättsliga förhållanden

med innebörd att homosexuella i nämnda hänseenden likställs med andra grupper.

I samband med behandlingen av ärendet har företrädare för familjelags-sakkunniga uppgett för utskottet att en central fråga för utredningen blir att ta ställning till hur det framtida äktenskapsrättsliga regelsystemet – t. ex. regleringen av de ekonomiska rättsverkningarna – skall återverka på det civilrättsliga förhållandet mellan andra samlevande par. Ett behov av korresponderande rättsregler föreligger inte bara i fråga om sådant varaktigt sammanboende mellan en ogift man och en ogift kvinna som till det yttre liknar ett äktenskap. De juridiska problemen är delvis desamma också vid sammanlevnad mellan två personer av samma kön eller mellan nära släktingar. De sakkunniga har därför för avsikt att – såsom förutskickades av utskottet föregående år – ta upp till behandling även de rättsliga problem som aktualiseras vid samboende när parterna är homosexuella.

Med stöd av vad sålunda uppgetts från familjelagssakkunnigas sida kan utskottet således bekräfta riktigheten i föregående års uttalande, nämligen att sådana familjerättsliga problem som uppstår vid samboende mellan homosexuella och som har samband med utredningens huvuduppgifter kommer att tas upp till behandling inom ramen för detta utredningsarbete.

Utskottet vill tillägga att det nu sagda givetvis inte innebär att alla problem med mer eller mindre stark familjerättslig anknytning vid homosexuell samlevnad kommer att bli behandlade av familjelagssakkunniga. De homosexuellas organisationer har, enligt vad utskottet äger kännedom om, krav på lagreformer även på många andra områden, t. ex. när det gäller frågor om släktnamn, arvsskatteklasser, bosättningslån, förmånstagarförordnanden och familjerabattsystemet vid resor. Det ligger helt i linje med utskottets tidigare uttalanden att problem av detta slag, som har ringa eller intet samband med familjelagssakkunnigas huvuduppgifter, måste lösas i det sammanhang, där de naturligen hör hemma. Vilka lösningar man för de homosexuellas del kan komma att välja på sådana särskilda sakområden torde emellertid i hög grad komma att påverkas av det resultat som familjelagssakkunnigas arbete leder fram till. Förutsättningar för mer genomgripande reformer på dessa områden synes därför enligt utskottets uppfattning knappast vara för handen förrän huvudlinjerna beträffande den civilrättsliga regleringen av parternas inbördes förhållanden vid homosexuell samlevnad klarnat.

På grund av det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motionen 1975:144.

Stockholm den 11 mars 1975

På lagutskottets vägnar

IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Lidgard (m), Sundelin (s), fru Åsbrink (s), herrar Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), fru Nilsson i Sunne (s), herrar Olsson i Sundsvall (c), Israelsson (vpk), fru Tillander (c), fru Lindquist (m), fru Hjalmarsson (s), herr Henmark (fp) och fru Karlsson (c).